
Javne nabavke od firme ministarkinog supruga – ima li sukoba interesa i šta je glavno pitanje?

Na BIRN-ovom sajtu „Balkan Insight“ objavljen je tekst o poslovanju ogranaka kompanije „NITES“ sa državom, <https://balkaninsight.com/2020/05/01/poslovi-porodice-kisic/?lang=sr>, a zatim i prateći tekstovi u tom <https://balkaninsight.com/2020/05/07/serbias-graft-agency-ignores-birn-probe-into-ministers-husbands-deals/> i u drugim medijima. Na neke od tekstova i komentara reagovala je i Agencija za borbu protiv korupcije <http://www.acas.rs/reagovanje-agencije/>

U prvobitnom tekstu se navodi kako su od 2013. do 2020. kompanije koje su dovedene u vezu sa Bojanom Kisićem, suprugom aktuelne ministarke pravde Nele Kuburović i bratom doktorke Darije Kisić Tepavčević (zamenica direktora instituta za javno zdravlje MJ Batut), „dobile milionske ugovore“, odnosno da su same ili u partnerstvu sa drugim firmama zaključile 27 ugovora o javnim nabavkama sa Ministarstvom zdravlja, EPS, lokalnim samoupravama i drugim javnim institucijama. Ministarka Kuburović je rekla da ni na koji način nije povezana sa firmom u kojoj radi njen suprug, da nije u mogućnosti da utiče na njeno poslovanje, da Vlada i ministarstva imaju stroge procedure kada je reč o poslovanju i zaključivanju ugovora, koje podrazumevaju rano prepoznavanje eventualnog sukoba interesa, i da “Na kraju krajeva, naša zemlja ima jednu od najrazvijenih agencija za prevenciju korupcije-koja je nezavisno telo, i koja je i jedino nadležna da odlučuje da li negde postoji sukob interesa ili ne.”

Pun opis fenomena „sukob interesa“ bi bio „sukob između privatnog interesa funkcionera“, ili funkcionerke u ovom slučaju, „i njene dužnosti da se stara o javnom interesu na najbolji način, prilikom donošenja odluka“. Nela Kuburović, kao ministarka pravde, po svoj prilici nije učestvovala u odlučivanju o dodeli posla firmi svog supruga, jer su te nabavke vršili drugi organi (Ministarstvo zdravlja, EPS itd). Zato se ovde **ne može govoriti o aktuelnom ili potencijalnom sukobu interesa, već samo o prividnom**. Drugim rečima, **može se pretpostaviti da je ona imala interes da upravo ta firma dobije posao, ali ne i priliku da o njemu odlučuje**. Imajući to u vidu, Agencija za borbu protiv korupcije ispravno ukazuje da u ovom slučaju ne bi bilo osnova za pokretanje postupka protiv ministarke zbog sukoba interesa. Kada je reč o mogućem postupanju Agencije za borbu protiv korupcije, pored generalne nadležnosti da se ocenjuje postojanje sukoba interesa kod javnih funkcionera **postoji i dodatni mehanizam praćenja pojedinih javnih nabavki**. Prema sadašnjem Zakonu, firme u vlasništvu funkcionera moraju da prijave svaki slučaj nadmetanja za dobijanje posla kod državnih organa. Međutim, takva obaveza ne postoji za firme bračnih drugova i drugih članova porodice. Stoga je izvesno da poslovi koje je zaključivala firma ministarkinog supruga **nisu ni mogli biti predmet provera Agencije**.

Problem sa reagovanjem Agencije je nešto drugo – to što je u reagovanje usledilo tek nakon što je sama Agencija prozvana u medijskim komentarima, a ne nakon ministarkine izjave. Sama ministarka se pozvala na Agenciju, kao nezavisni organ koji treba da presudi u ovoj stvari. Zato bi bilo primereno, i daleko korisnije za sve, **da je i sama Agencija odmah ukazala da ovde nema elemenata za njeno postupanje**. To bi pomoglo da se od početka pažnja usmeri na ono što u vezi bi u vezi sa objavljivanjem podataka iz novinarskog istraživanja trebalo da bude glavno pitanje – **na javne nabavke**.

Naime, iz objavljenih tekstova su građani saznali da **je jedna privatna firma dobila priliku da obavljala neke vredne poslove za državu i da je od svega toga posredno mogla imati koristi i jedna članica Vlade**. Nema podataka o tome da je bilo koji od tih poslova dodeljen direktnom pogodbom ili kršenjem procedura na drugi način. Drugim rečima, bez obzira na to ko je od posla imao korist, još uvek **nema jasnih naznaka da je budžet pretrpeo štetu ili da je povređen neki propis**. Sledeće što bi trebalo utvrditi jeste **da li su te nabavke bile sprovedene nepristrasno ili postoji neki osnov da se sumnja da su nameštene za konkretnu firmu**. Na primer, da li je konkursna dokumentacija napravljena tako da niko drugi ne može da ispuni uslove. Ako je tu sve bilo u redu, trebalo bi utvrditi i **da li je nabavka uopšte bila potrebna** i da li je bila potrebna u tom obimu.

Postoje dobri razlozi da se ove nabavke podvrgnu takvoj analizi, bez obzira na „prezimana“ aktera. Naime, u velikoj većini slučajeva reč je o postupcima na kojima se javio samo jedan ponuđač ili konzorcijum. Objavljivanje BIRN-ovog teksta i potreba da se obezbedi poverenje u nosioce javnih funkcija predstavlja razlog više za vršenje takvih provera. **Zato bi na prvom mestu bilo primereno da se o nabavkama koje su u novinskom tekstu na neki način dovedene u sumnju, prvo izjasne one institucije koje su ih sprovodile. Takvih reakcija nije bilo.**

Po Zakonu, ovlašćenje za vršenje nadzora nad postupcima javnih nabavki ima **Uprava za javne nabavke**. Nema zakonske smetnje da oni reaguju odmah, mada je pitanje u kojoj meri se ono može očekivati u sadašnjem trenutku, imajući u vidu brojne obaveze u vezi sa pripremom za početak primene novog Zakona. Takođe, **nabavke mogu biti predmet razmatranja Državne revizorske institucije**, koja postupa po svojim planovima i razmatra troškove iz prethodne budžetske godine. U oba slučaja, problem je to što vršenje nadzora nad pojedinim javnim nabavkama **predstavlja samo mogućnost, a ne i obavezu**, naročito kada je reč o nabavkama koje su okončane pre više meseci ili godina.